

לע"נ הבחור אריה ז"ל בן דוד ושרה הי"ו

המשגיה

שיחות, דרשות ומאמרים למגידי שיעור, ולכל דורש ברבים

גליון מס' 139

ערוך מתוך שיעורי לב ארי - ב"ב

פרשת קדושים תשפ"ד

עניין של חינוך

"לא תקום ולא תיטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה' (יט, יח).

למה? מה השאלה! "רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל", לזכך מידותיהם, "לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" (מכות כג ע"ב). אף בכך ביקש להחליש כח הכעס והרוגז, כמו שכתב הרמב"ם (ח' פרקים פרק ד) ולא זו בלבד שאסר עלינו להזכיר לרענו העוול שעשה לנו (כפירוש רש"י), "אלא ימחה הדר מליבו ולא יטרנו. שכל זמן שהוא נוטר את הדבר וזוכרהו שמה יבוא לנקום. לפיכך הקפידה התורה על הנטירה עד שימחה הענין מליבו ולא יזכרנו כלל" (רמב"ם הלכות דעות פ"ז ה"ח)! וכן העתיק ה"מגן אברהם" (סימן קנו, והובאו דבריו ב"משנה ברורה" שם ובספר המצוות הקצר) שחובה עלינו למחות הענין מלבנו! כך, כשיהודי מרע לחברו הגוף כולו מזדעזע, וכמו ששנינו (ויקרא רבה ד, ו): "שה פזורה ישראל" (ירמיהו ג, יז) מה שהזזה לוקה בראשו או באחד מאיבריו וכל איבריו מרגישים כן ישראל, אחד חוטא וכולם נענשים. והוסיפו (מכילתא בחודש ב): ואם נהרג אחד מהם כולם מרגישים ומצטערים. אבל אומות העולם אינם כן, אלא אם נהרג אחד מהם כולם שמחים במפלתו. ודברי הירושלמי מדויקים כל כך בפסוק: "לא תיקום ולא תטור, את בני עמך" שהרי עם אחד אתם, כגוף אחד, "ואהבת לרעך כמוך, אני ה'", ורצונכם לעשות לי נחת רוח. וכשאדם מישראל מצטער שכינה מה אומרת כביכול, קלני (נוטריקון: קל איני. כלומר כובד איברים וכאב) מראשי קלני מזרועי" (סנהדרין פ"ו מ"ה), וכעין שאמרה רבקה אם יעקב ועשו "למה אשכל גם שניכם יום אחד" (בראשית כז, מה). כזו צריכה להיות ההרגשה. אמת, נעשתה לי עוולה, וחברי ציערני וציער את השכינה. את הורינו, כביכול: "אביו זה הקדוש ברוך הוא, ואמו זו כנסת ישראל" (ברכות לה ע"ב). ואם אנקום ואטור, אכאיב בכפליים. נסיוח דעת, שלא לצערם! (והגדת)

בברכת שבת שלום – מערכת לב ארי

פְּנִינִים מִשְׁלַח מַלְאָכִים

הוכח תוכיח את עמיתך (יט, יז)

נביא כאן שתי עובדות המאלפות בינה באיזה צורה יש לקיים את מצוות התוכחה, מתוך הספר הנפלא "אגן הסהר" (עובדות והנהגות מהגאון הגדול רבי אברהם גנחובסקי זצוק"ל): רבנו זצ"ל סיפר על חכמתו של החזו"א דכאשר רצה להוכיח מאן דהוא היה עושה זאת בחכמה יתירה. ומובאים הדברים בספר מעשה איש: יהודי מנהל ישיבה היה הולך לבוש בכובע קש. הדבר לא מצא חן בעיני החזו"א שמנהל ישיבה ילך כך, ולא רצה להעיר לו ישירות על צורת לבושו, אך העיר לו בדרך כבוד ברמיזה בדברים הבאים: יש לי חקירה. הדין הוא ששן ברשות הרבים פטורה מתשלומי נזיקין ואילו קרן ברה"ר משלמת חצי נזק. מה יהיה הדין באחד ההולך ברה"ר עם כובע קש כמו זו שלך ועז תאכל את הכובע. מצד אחד זה אורחיה שדרכו של עז לאכול קש, אך מאידך גיסא זה משונה שאדם כמוך ילך לבוש בכובע קש האם יהיה חייב ברשות הרבים חצי נזק. בכך רמז לו שמשונה ללכת כך!

הגיעה פעם שמועה אל רבינו (הגר"א גנחובסקי) על רב אחד בארה"ב שפסק לבני קהילתו להיתר בהלכה מסויימת ביו"ט שני, והיה בטוח שאותו רב טועה בזה, והלך רבינו אל הסטייפלער והסכים עמו שבוודאי אי אפשר להקל בזה ויש לו להודיע לאותו רב שטעה בהוראתו. והנה היו בטוחים שרבינו יעיר לו בדרך כבוד וכו'. אך לא כך היו הדברים, וזהו לשון המכתב: לכבוד מרן הגאון הגדול מדברנא דאומתיה רבי... אחר דרישת שלום גאונו הגדול, וכו' כשהייתי תחת צל קורת הדרי"ג לפני כשנה בהיותי בעירכם וזה עתה נזכרתי בדברי התורה אשר נתבשמת מהם וכו' ונטה הדרת גאונו לאסור להשתמש וכו'. כמה נפלא פסק זה שכן מבואר בשו"ת פלוני ויש לזה הוכחה מכאן וכו'... בצורה זו לא ידע כלל אותו רב שהגר"א מתכוון להשפיע עליו, וממילא קיבל את דבריו. (ערבי נחל)

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (י"ט, י"ח)

מסמיכות הדברים והדגשת התורה של "ואהבת לרעך כמוך", לצד "אני ה'" למדנו כמה וכמה דברים. ראשית למדנו, שגם בשעה שמתעסקים ב"ואהבת לרעך כמוך", צריך לזכור ש"אני ה'!" ויש דברים שה"אני ה'" אוסר לאהוב ומצווה להתרחק. ויש דברים ההיפך. שהאדם חושב שאת איש פלוני צריך לשנוא, והתורה מצווה לקרבו. כך נמצא, שאת כל ה"ואהבת לרעך" צריך לשקול בפלס ולמדוד במשקל התורה, כמו בכל איסור והיתר.

דבר נוסף למדנו, שכאשר חוצץ האדם בינו לבין חברו החוצץ גם בינו לבין ה"אני ה'", ויסוד זה שמעתי מגיסי ר' דוד אויערבאך זצ"ל בשם החזו"א שאמר, כי החלוקה של מצוות התורה לשניים, אחד בני"א למקום, והשני בני"א לחברו, איננה חלוקה אמיתית כלל. כי אין זה אלא סימן להבדיל בין סוגי המצוות, כל אחד להלכותיו שלו (כעין הציבי לך ציונים) אבל האמת היא שגם בני"א לחברו בכלל בני"א למקום, ומי שחוצץ בינו לבין חברו חוצץ ממילא בינו לבין הקב"ה! [ובאר בזה את המשנה שדורש ראב"ע את הפסוק "מכל חטאתכם לפני ה' תטהרו" (יומא פ"ח, מ"ט) שעבירות בני"א לחברו אין יוה"כ מכפר, והרי הפסוק כולל את הכל ב"לפני ה'", והנה לנו שהכל מעכב ב"לפני ה'!]

ודבר שלישי למדנו, שהדרך להגיע לואהבת לרעך כמוך, עוברת דרך המעלות בהשגת "אני ה'", וכלל שאדם גדול יותר ברוחניות, קרי, ב"אני ה'", כך ממילא גודל יותר בואהבת לרעך כמוך! (לב שלום)

לח ההתמדה | ספור על מרן הרב יעקב ישראל עמדין זיע"א

הילולא דצדיקייא

הילולת
מרן רבנו
רבי יעקב
ישראל
עמדין
זצ"ל
(ל" ניסן)

הגאון רבי יעקב ישראל עמדין המכונה יעב"ץ: נולד באלטונה (גרמניה) בשנת ה'תנ"ח לאביו: ר' צבי הירש אשכנזי (ה'חכס צבי). ולאמו: מרת שרה רבקה (בת ר' משולם זלמן מירלש נוימרק, אב"ד קהילות אה"ו). סביו מצד האב היה: ר' יעקב בן בנימין ז"ק (ז"ק ר"ת זרע קדוש). עד גיל שבע-עשרה למד עם אביו. גאון בפשט ובקבלה. איש שהאמת הייתה נר לרגליו. שקדן מופלא. בגיל 21 נאלץ לעזוב לאמסטרדם שבהולנד. בשנת ה'תפ"ח החל לכהן כרב בעיר הנמל אמדן (גרמניה) ועל שמה קיבל את הכינוי 'עמדין'. לאחר ארבע שנים התפטר ובדרך הלצה אמר: 'ברוך שלא עשני אב"ד ('עבד'). בשונו לאלטונה בשנת ה'תקיי"ב אשתו ובנו (צבי) נפטרו. סירב להתפרנס מהרבנות ולכן פתח בית דפוס עברי, שלח ידו במסחר, וסירב לכהן ברבנות עד סוף ימיו. נרבונו נלב"ע ב-ל' ניסן ה'תקל"ו חי ופעל כ- 78 שנה. ציונו באלטונה שבגרמניה.

ת.נ.צ.ב.ה. וזיע"א

על שקידתו המפלאה של הרב מספר, שפעם בא אדם אחד לשוחח עמו, והשעה היתה קרובה לעשר בבקר. אמר לו השמש: "תדע לך שהרב לא מקבל עכשו קהל עד אחר הצהריים". המתין היהודי לשעת קבלת הקהל, והנה הוא רואה שבשעה עשר פתח השמש את דלת הרב ואמר לרב: "השעה עשר", וסגר את הדלת. לאחר רבע שעה שוב פתח השמש את הדלת ואמר לרב: "השעה עשר ורבע", וכך כל רבע שעה. תמה היהודי על הדבר הזה מאד, ושאל את השמש: 'מה פשר מעשיו?' ענה לו השמש: "אני מודיע לרב בכל רבע שחלפה עוד רבע שעה, והרב מיד מתגבר בצורה יותר חזקה ללמוד תורה, מפני שנוזר שיעוד רבע שעה מחייו עברו, והוא מתקרב ליום המיתה, שבו יצטרך לתת דין וחשבון על כל זמן שעבר מחייו". החליט היהודי, שפעם הבאה שיפתח השמש את דלת הרב, מיד הוא יחמק ויפנס פנימה אל הרב. וממחשבה למעשה, ברגע שפתח השמש שוב את דלתו של הרב, חמק היהודי ונכנס לחדר. השמש, בלית ברירה לא אמר לו כלום היות ולא רצה לעורר מהומה, ולכן נאלץ לסגור את הדלת בעוד היהודי נמצא שם. ישב היהודי בחדרו של הרב, אך הרב היה שקוע בלמודו ולא הבחין כלל באורח. והנה ראה האורח שהרב קם ממקומו כדי לקחת ספר מהספרייה, והחליט לעמוד באמצע דרכו של הרב, ואז מן הסתם הרב יבחין בו וידבר עמו. כך עשה. הרב אכן הבחין באותו יהודי הנמצא מולו, אך כשבקש היהודי לדבר עמו, החזיק הרב בזקנו והרימו כלפי מעלה, ולא דבר. פאשר ראה הרב אינו מעוניין לשוחח עמו, יצא מחדרו, ופנה אל השמש וספר לו את מה שהתרחש ושאל: "מה רמז הרב בזה שהרים את זקנו כלפי מעלה?". ענה לו השמש: הרב רמז לך: "תראה, הזקן שלי כבר לבן, וזה סימן מהקדוש ברוך הוא שאני כבר מתחיל להזקין וימיי פצל עובר, עוד מעט אצטרך להקרא לבית דין של מעלה לתת דין וחשבון. ולכן עליי לנצל כל רגע פנוי ללמוד התורה הקדושה", לכן הרים הרב את זקנו כלפי מעלה ולא ענה לך. תהא נשמתו צרורה בצרור החיים וזכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אמן! . (נלקט מתוך העלון פניני הצדיקים)